

Arvid Birkeland og Anne
Marie Flovik

Sykepleie i hjemmet

3. utgave

ÇAPPELEN DAMM AKADEMISK

Innhold

Forord	11
1 Hjemmesykepleie – bakgrunn og rammer	13
Begrepsbruk og begrepsavklaringer	13
<i>Bruker – tjenestemottaker – pasient</i>	14
<i>Hjemmesykepleie og helsehjelp</i>	15
<i>Hjemmehjelp</i>	16
Den historiske utviklingen av hjemmesykepleien	16
Samhandlingsreformen og hjemmesykepleien	18
<i>Øyeblikkelig hjelp</i>	21
<i>Økning i antall pasienter og ansatte</i>	22
Yngre pasienter	24
Hjemmesykepleie til minoritetsgrupper	25
Vedtak om hjemmesykepleie og retten til helsehjelp	26
Individuell plan og koordinator	28
Kvalitet og pasientsikkerhet i hjemmesykepleien	29
2 Hjemmesykepleie som fagområde	33
Helsehjelp og omsorg	34
Kroniske, langvarige og sammensatte tilstander	37
<i>Trivsel og velvære</i>	37
<i>Kronisk sykdom, funksjonsnedsettelse og funksjonshemming</i>	38
<i>Å bidra til selvstendighet og uavhengighet</i>	39
<i>Hverdagsmestring</i>	40
Den praktiske utøvelsen av sykepleie i hjemmet	42
<i>Ivaretagelse av grunnleggende behov</i>	42
<i>Observasjon</i>	44
<i>Behandling</i>	47
<i>Forebygging og rehabilitering</i>	48

3 Pasientens hjem som arbeidsarena	50
Hjemmets spesielle betydning	51
<i>Ulike hjem og ulike behov</i>	51
De første besøkene i hjemmet	52
<i>Tilrettelegging av arbeidsplassen</i>	52
<i>Å bli kjent</i>	54
<i>Pårørende</i>	55
<i>Den første tiden</i>	55
Ulike situasjoner krever ulik kompetanse	56
<i>Praksissituasjonen bør avgjøre kompetansebehovet</i>	58
Arbeidstøy	59
Tilsyn	60
<i>Ulike typer tilsyn</i>	61
Tekniske hjelpemidler	63
<i>Fare for teknifisering og institusjonalisering av hjemmet</i>	64
4 Den sosiale situasjonen	66
Alenetilværelse, sosial isolasjon og ensomhet	67
<i>Å bo alene, å være enslig</i>	67
<i>Sosial isolasjon</i>	67
<i>Ensomhet</i>	68
<i>Eldre som mottar hjemmesykepleie, og deres opplevelse av den sosiale situasjonen</i>	70
<i>Den sosiale situasjonen for yngre med kronisk sykdom eller nedsatt funksjonsevne</i>	71
<i>Hjemmesykepleiens vurdering og ivaretagelse av den sosiale kontakten</i>	72
Kontinuitet, erfaring og faglig innsikt	74
<i>Pasientenes håndtering av det å være syk og alene</i>	74
5 Pårørende og pasientrettigheter	78
Hvem er de pårørende?	79
<i>Hjemmet – pårørendes arena</i>	79
<i>Pårørende fra andre land og kulturer</i>	80
<i>Ektefeller og samboere</i>	81
<i>Barn</i>	82
<i>Å være pårørende til hjemmeboende personer med demens</i>	83
<i>Behov for informasjon og omsorg</i>	84
<i>Avlastning</i>	85
<i>Mannlige ektefeller</i>	85
Samhandling mellom hjemmesykepleien og pårørende	86
Mishandling og overgrep	87
<i>Vern for eldre</i>	88
Pasientrettigheter	89
<i>Samtykkekompetanse</i>	90
<i>Vergemål og framtidfullmakt</i>	91
Brukerstyrt personlig assistanse	92

6 Samarbeid, samhandling og organisering	94
Organisering av hjemmesykepleiens personale	94
<i>Buurtzorg – nabolagspleiemodell</i>	95
<i>Pasientansvarlig sykepleier</i>	96
Tverrfaglig og tverretattlig samarbeid	97
<i>Samarbeid med fastlege</i>	97
Hjemmehjelp – praktisk bistand	98
<i>Hjemmehjelp organisert som selvstendig enhet eller sammen med</i> <i>hjemmesykepleien</i>	99
Samarbeid og samhandling med sykehjem	100
<i>Tilgang på plasser i sykehjem</i>	101
<i>Prosedyrer for søknad og innleggelse i sykehjem</i>	102
<i>Dagavdelinger</i>	102
TT-ordning	103
Samhandling mellom kommunene og sykehusene	104
<i>Kommunale akutte døgnplasser (KAD)</i>	105
Forebyggende hjemmebesøk	106
Dokumentasjon	108
<i>Personlig digital assistent (PDA)</i>	109
Individbasert pleie- og omsorgsstatistikk (IPLOS)	111
<i>Hvorfor IPLOS?</i>	111
<i>Innhenting og bruk av IPLOS-opplysninger i kommunene</i>	111
7 Hud og vev	113
Generell hygiene og smittevern	113
<i>Basale regler for smittevern</i>	113
Tiltak ved utbrudd av smittsomme sykdommer	115
<i>Arbeidstøy</i>	115
Personlig hygiene	116
<i>Vurdering av hjelpbehov og praktisk tilrettelegging av personlig hygiene</i>	116
<i>Kroppsvask – berøring, nærhet og avstand</i>	116
<i>Tannbehandling og munnstell</i>	117
Sår og sårbehandling	118
<i>Hovedgrupper av sår i hjemmesykepleien</i>	119
<i>Forebygging av sår dannelse</i>	123
<i>Behandling av sår</i>	124
<i>Sårsmarter</i>	127
8 Legemiddelhåndtering	128
Kvalitetssikring	129
Spesielle forhold omkring legemiddelhåndtering i hjemmet	130
<i>Organisering, rutiner og avklaring av ansvar for legemiddelhåndteringen</i> <i>til den enkelte pasient</i>	130
<i>Samarbeid med fastlegen og sykehus</i>	131
Multidosepakkelegemidler	132
<i>Elektroniske multidosedispensere</i>	134

9 Ernæring	135
Risikogrupper og risikofaktorer	136
Årsaker til underernæring	138
Ernæringsstatus	139
<i>Praktisk oppfølging og tiltak</i>	141
Enteral og parenteral ernæring	143
10 Hverdagsrehabilitering og velferdsteknologi	145
Det tverrfaglige samarbeidet	149
Velferdsteknologi	150
<i>Trygghetsskapende teknologier</i>	151
<i>Velværetknologier</i>	152
<i>Teknologi for sosial kontakt</i>	152
<i>Utrednings- og behandlingsteknologier</i>	153
Praktiske erfaringer med velferdsteknologi	154
<i>Hvordan vil velferdsteknologi påvirke arbeidssituasjonen?</i>	155
<i>Hva sier lovverket?</i>	155
<i>Velferdsteknologi som supplement</i>	156
11 Hjemmeboende med demenssykdom	158
En diagnostisk vurdering er nødvendig	159
Normalisering og forholdet til pårørende	161
Møtet med personer med demens	162
Innvandrere med demens	163
Sikkerhet og forsvarlighet	164
<i>Forebygging av brann</i>	165
<i>Pasienter som forlater boligen sin</i>	166
12 Psykiske lidelser og rusmiddelavhengighet	167
Pasienter med psykiske lidelser som kan ha behov for hjemmesykepleie	168
<i>Depresjon</i>	169
<i>Selv mord, selvmordsforsøk og selvmordsforebygging</i>	173
<i>Pasienter med psykose – psykotisk forvirringstilstand</i>	175
Trusler, vold, sikkerhet	175
<i>Å etablere en relasjon</i>	176
Legemiddelhåndtering og -behandling	178
<i>Injeksjoner – legemidler i depotform</i>	179
Pasienter med rusmiddelavhengighet	180
<i>Alkohol</i>	181
<i>Blandingstilstander, rus og psykisk sykdom</i>	182
<i>Observasjon og vurdering av rusmiddelmisbruk</i>	183
<i>Legemiddelassistert rehabilitering</i>	185

13 Den siste tiden	186
Ulike ønsker og behov	188
Palliativ omsorg i hjemmet	188
Åndelige og psykologiske forhold	189
Tverrfaglig og tverretattlig samarbeid	191
Forutsetninger for å kunne dø hjemme	192
<i>Praktiske forhold, krav og tiltak</i>	193
Smerter og angsten for dødsøyeblikket og selve døden	194
Den siste fasen og når døden er inntrådt	195
Ettersamtaler	196
Referanser	197